

IP TIPS

чекліст для представників сфер
креативу та інновацій

АВТОРСЬКЕ ПРАВО У СФЕРІ МИСТЕЦТВ ТА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ:

Виникнення та розподіл
авторських прав

1

Коли виникає авторське право на театральну постановку? Чи може авторське право на театральну постановку виникнути з моменту прийняття рішення про її публічне виконання?

Стаття 22 Закону України “Про театри і театральну справу” передбачає, що театральна постановка вважається створеною з моменту прийняття рішення про її публічне виконання. У той же час вказаний закон дозволяє передбачити договором між суб'єктами права на театральну постановку більш ранній момент виникнення цього права. Рішення про готовність театральної постановки до публічного виконання приймається спільно постановником і театральним продюсером, якщо інше не передбачено договором між ними.

Тобто, у цій частині немає суперечностей з Законом України “Про авторське право і суміжні права”, оскільки у зазначеному законі прописано загальне правило, яке визначає, що авторські права на твір виникають внаслідок факту його створення (стаття 9). І у випадку з театральною постановкою момент створення визначає первісний суб'єкт – творець.

2

У законодавстві відсутнє визначення поняття «копродукція» у театральній справі, а також особливості застосування. Чи можливо передбачити у законодавчих актах вказану норму та механізм застосування?

При регулюванні відносин у сфері інтелектуальної власності важливо уникати надмірності регулювання. Стосовно особливостей регулювання створення спільних театральних постановок, важливо враховувати, що відповідні договори можуть укладатися між театрами, які знаходяться у державній, комунальній або приватній власності, а отже кожен представник буде діяти в межах наданих йому повноважень.

За відсутності норм, які закріплюють правила щодо копродукції, театри мають свободу (в межах власних повноважень) з визначення умов для виробництва та створення спільної театральної постановки. Тобто, в межах таких відносин саме в договірному порядку на розсуд сторін буде вирішуватись питання щодо розподілу майнових прав на спільні театральні постановки.

3

Зважаючи на потребу сектору, чи планується розробити Положення про порядок створення спільних міжнародних та вітчизняних театральних постановок, у якому може бути передбачено:

- можливість об'єднання фінансових ресурсів в рамках виробництва копродукції,
- доступ до ринку партнера,
- доступ до певного проекту, ініційованого партнером,
- налагодження співпраці з партнерами?

Регулювання вказаних питань та їх розробка (на рівні підзаконних актів) не передбачена компетенцією УКРНОІВІ.

Але якщо професійна спільнота вбачає необхідність такого регулювання, необхідно звернутись з таким запитом до Міністерства культури та інформаційної політики України.

4

Яким чином застосовувати норми законодавства у сфері авторського права та суміжних прав у разі створення постановок, вистав, що фінансуються з різних джерел?

Норми законодавства про авторське право визначають особливості набуття авторських прав, їх здійснення, захисту та розподілу між співавторами.

Фінансування для створення постановок, вистав може надаватись з різних джерел: грант, спонсорство або державна підтримка в межах реалізації певних програм. У кожному з таких випадків не існує єдиного підходу щодо визначення належності прав інтелектуальної власності.

Важливо враховувати, що за загальним правилом, права на твір, створений за замовленням належатимуть замовнику, так само як і права на службовий твір переходять до роботодавця, якщо інше не встановлено договором.

Тобто, в законодавстві передбачено можливість визначати належність прав інтелектуальної власності договірним шляхом.

Саме тому, факт того, за фінансуванням якого джерела створюється постановка або вистава, не впливає на належність авторських прав. Це залежатиме від умов конкретного договору.

Отже, при отриманні фінансування з будь-якого джерела, слід звертати увагу на власні повноваження театру, та умови, за яких надається відповідне фінансування, адже саме в вказаних умовах буде чітко визначено, які права кому належать у разі отримання фінансування. Також, часто сторони мають можливість попередньо обговорити умови, з врахуванням інтересу обох сторін та домовленостей між ними.

5

Які є варіанти оформлення авторських прав у театральних постановках?

За загальним правилом момент виникнення прав інтелектуальної власності на театральну постановку визначений у статті 22 Закону України “Про театри і театральну справу”, яка передбачає, що театральна постановка вважається створеною з моменту прийняття рішення про її публічне виконання. Тобто, законодавство не вимагає обов’язкового засвідчення авторських прав на театральну постановку, вона здійснюється виключно в добровільному порядку.

Що це дає на практиці? Реєстрація авторських прав – це додаткове засвідчення прав на конкретний об’єкт, театральну постановку. Свідоцтво про реєстрацію авторського права надалі може бути використано правоволодільцем як доказ в межах судового спору або при комерціалізації такого об’єкта інтелектуальної власності.

Тобто свідоцтво засвідчує та формалізує те, що відповідний об’єкт існує в певній формі. Але правовстановлюючого характеру обговорюване свідоцтво не має, воно лише засвідчує права.

Для державної реєстрації авторського права суб’єкт може звернутись до УКРНОІВІ для подання заявки на реєстрацію, у тому числі в електронній формі.

6

Які особливості правового регулювання передачі суміжних прав творчими працівниками роботодавцю при виконанні ними своїх трудових обов'язків?

У який момент переходить роботодавцю право на створений службовий твір?

Закон України “Про авторське право і суміжні права” визначає службовий твір як твір, створений працівником у зв'язку з виконанням обов'язків за трудовим договором (контрактом).

Стаття 429 Цивільного кодексу України та стаття 14 Закону України “Про авторське право і суміжні права” визначають розподіл авторських прав на службовий твір. Передбачається, що особисті немайнові авторські права на службовий твір належать працівникові, творчою працею якого створено такий твір. Майнові права на службовий твір переходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено цим Законом, трудовим договором (контрактом) або іншим договором щодо майнових прав на службовий твір, укладеним між працівником (автором) і роботодавцем.

Якщо майнові права на твір переходять до роботодавця, працівник, який є автором службового твору, має право на винагороду. Якщо посадові обов'язки працівника прямо передбачають створення службових творів відповідних видів, авторська винагорода за створення і використання таких творів, а також за перехід прав на них може бути включена до заробітної плати працівника відповідно до договору між працівником і роботодавцем. Регулювання авторських прав на службові твори в частині посадових (службових) обов'язків, додатково до трудового контракту, може бути врегульовано локальними нормативними актами роботодавця, наприклад, наказами, посадовими інструкціями, розпорядженнями, звітами про виконання завдань, службовими записками, службовими завданнями тощо. Реєстрація авторських прав на службові твори роботодавцем відбувається у порядку, встановленим чинним законодавством.

7

Які умови використання службових творів (композиторів, режисерів тощо), які працюють в театрі за трудовими договорами (контрактами)?

Майнові права на службовий твір переходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено Законом України “Про авторське право і суміжні права”, трудовим договором (контрактом) або іншим договором щодо майнових прав на службовий твір, укладеним між працівником (автором) і роботодавцем. Отже, роботодавець має право використовувати такі твори самостійно без дозволу автора.

8

Який механізм (договірна практика) передачі твору та прав на нього особі, що замовила створення твору згідно із укладеним договором?

Питання щодо майнових прав на твір, створений за замовленням, визначається законом і договором. Відповідно до статті 15 Закону України “Про авторське право і суміжні права”, якщо в договорі не визначено інше, то майнові права на твір, створений за замовленням, переходять на користь замовника. У разі, якщо за замовленням створено твір образотворчого мистецтва, майнові права на нього належать автору, якщо інше не встановлено договором або законом.

Договір про створення за замовленням може укладатись у письмовій або електронній формі, у якому мають бути визначені всі істотні умови, строки виконання договору, характеристики об'єкта та розмір винагороди та інші.

Щодо розподілу майнових прав на такий твір, законодавство передбачає, що майнові права переходять до замовника, якщо інше не передбачено договором. Однак, якщо замовлення стосується твору образотворчого мистецтва, майнові права на нього належать автору, якщо інше не передбачено договором або законом. Загалом це загальне правило, але все інше може бути визначено за домовленістю сторін. Зазначені моменти є дуже важливими, оскільки визначення прав саме на етапі створення театральної постановки має велике значення. Регулювання таких питань необхідно здійснити заздалегідь, як у відносинах зі співробітниками, так і у взаємодії з замовниками.

9

Які особливості та умови показу іноземних ліцензійних вистав з придбанням прав на них, у разі коли художня і комерційна цінність однакова на них на високому рівні?

Поки твір охороняється авторським правом, для його показу потрібно обов'язково отримати дозвіл (ліцензію). Художня та комерційна цінність твору – суб'єктивні оціночні категорії, що не визначені чинним законодавством та не впливають на надання правової охорону твору.

В будь-якому разі, незалежно від художньої та комерційної цінності потрібно укласти договір і визначати в ньому всі особливості та умови показу, а саме: умови використання твору, розмір грошових виплат, порядок їх здійснення, тощо.

Отже, необхідно звертати увагу не на художню або комерційну цінність, а на те, чи охороняється об'єкт авторським правом, знову ж таки, поки він охороняється, діють майнові права на об'єкт інтелектуальної власності (у даному випадку – виставу), тому вам необхідно отримувати згоду на його показ.

10

Які правила спадкування і оформлення прав інтелектуальної власності на твори мистецтва, які знаходяться у складі установ, підприємств та організацій, якщо з моменту смерті автора не пройшло 70 років?

Спадкування та оформлення прав інтелектуальної власності після смерті автора здійснюється у звичайному порядку визначеному законодавством України. У разі, якщо за життя автора такі права не були відчуженими, спадкування може відбуватись за законом або за заповітом. Так, нотаріус видає свідоцтво про право на спадщину, яке засвідчує перехід майнових авторських прав до спадкоємця.

Отже, для засвідчення вашого володіння майновими правами на той чи інший твір, потрібно отримати відповідні документи, що засвідчують набуття прав в порядку спадкування.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

Проект має на меті роз'яснення питань, що виникають у представників сфери креативних індустрій у їх повсякденній професійній діяльності.

Чекліст містить відповіді з посиланням на чинне законодавство. При виникненні конфліктів щодо конкретних спірних ситуацій цей чекліст не може бути застосований для вирішення спору.

Представлений чекліст **НЕ є офіційним роз'ясненням УКРНОІВІ** щодо застосування окремих норм чинного законодавства з питань у сфері інтелектуальної власності та **НЕ рекомендований для використання у експертних дослідженнях**.

Для додаткової оцінки всіх ризиків та факторів, що впливають на вирішення спірної ситуації, рекомендуємо звернутися за додатковими роз'ясненнями з урахуванням всіх обставин конкретної ситуації до фахівців в сфері інтелектуальної власності.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЄКТ:

Серія: 10 актуальних питань та відповідей для представників сфери креативу та інновацій: чекліст, поради з питань інтелектуальної власності.

Про що: про охорону авторських та суміжних прав у сфері мистецтв та мистецької освіти.

Для кого: для працівників у сфері мистецтв та мистецької освіти.

Мета: підвищення рівня обізнаності щодо застосування норм законодавства про авторське право і суміжні права у сфері мистецтв та мистецької освіти.

Чекліст підготовлений командою

Департаменту “Академія інтелектуальної власності” УКРНОІВІ.

Представлена інформація наведена з урахуванням положень законодавства станом на 18.09.2023 року.

© УКРНОІВІ, 2023

© ⓘ Attribution 4.0 International (CC-BY-4.0)

Ліцензія © не поширюється на контент у цьому виданні, що не належить УКРНОІВІ.
Візуальні елементи: Canva Pro.